

Rozwój rynku: Nawozy (CN 31) — 2015–2025

Wprowadzenie

W latach 2015–2025 handel zagraniczny Unii Europejskiej nawozami (dział CN 31) przeszedł głęboką transformację. Wartość wymiany została silnie wywindowana przez globalny szok cenowy, a struktura geograficzna partnerów handlowych zmieniła się pod wpływem sankcji i nowych potrzeb rynkowych. Równocześnie rosła zarówno własna produkcja nawozów w UE, jak i otwartość sektora na wymianę międzynarodową. Poniższy raport, oparty wyłącznie na danych z Ogólnego przeglądu handlu, analizuje te tendencje w trzech przekrojowych częściach.

Gwałtowny wzrost wartości obrotów w cieniu kryzysu energetycznego

Wartość handlu napędzana cenami, wolumen pozostaje relatywnie stabilny

W latach 2015–2025 wartość eksportu nawozów z UE wzrosła o 38,7%, z 4,66 mld EUR do 6,46 mld EUR, natomiast import zwiększył się aż o 67,1%, z 4,72 mld EUR do 7,88 mld EUR. Deficyt handlowy pogłębił się dramatycznie – z -58 mln EUR w 2015 r. do -1,42 mld EUR w 2025 r. (spadek o 2358,6%). Wzrosty wartościowe wynikały przede wszystkim ze wzrostu cen jednostkowych: średnia cena eksportowa skoczyła z 310 EUR/t do 445 EUR/t (+43,4%), a importowa z 285 EUR/t do 373 EUR/t (+30,9%). Wolumen eksportu był nieco niższy (z 15,0 mln t do 14,4 mln t, -4,1%), podczas gdy wolumen importu wzrósł wyraźnie z 16,5 mln t do 20,8 mln t (+25,6%). Oznacza to, że za wzrostem nominalnych przepływów stał głównie efekt cenowy.

Szok cenowy w 2022 r. i jego długie cienie

Kulminacja wzrostu cen nastąpiła w 2022 r., gdy średnia cena eksportowa osiągnęła rekordowe 667 EUR/t, a importowa – 655 EUR/t. Wartość importu w 2022 r. sięgnęła 11,96 mld EUR, niemal dwukrotnie przewyższając wartość z 2021 r. (6,12 mld EUR). Zwyżki cen dotknęły wszystkich głównych partnerów, a analiza zdarzeń szokowych (zob. wskaźniki szoków) wskazuje na gwałtowne skoki cen jednostkowych: w imporcie z Izraela (+129,6%), Kanady (+141,2%), a w eksporcie do Meksyku (+86,0%). Po 2022 r. ceny wyraźnie się obniżyły, ale w 2025 r. nadal utrzymywały się powyżej poziomów sprzed pande-

mii (444 EUR/t eksport, 373 EUR/t import), co pokazuje trwałą presję kosztową w sektorze.

Geograficzna reorientacja dostaw i rynków zbytu

Załamanie importu z Białorusi i umocnienie się nowych dostawców

Główni partnerzy importowi ulegli głębokim zmianom (dane o partnerach). Import z Białorusi, który w 2015 r. wynosił 465 mln EUR, do 2025 r. spadł o 93,9% – do zaledwie 28 mln EUR, przy drastycznym ograniczeniu wolumenu (z 1,82 mln t do 0,07 mln t). Jednocześnie dynamicznie rósł import z Egiptu (z 203 mln EUR do 1,51 mld EUR, +642,5%), Maroka (z 371 mln EUR do 961 mln EUR, +159,0%) oraz Algierii (z 283 mln EUR do 469 mln EUR, +66,0%). Rosja pozostała największym dostawcą – import z niej wzrósł z 1,53 mld EUR do 1,74 mld EUR (+13,6%), przy czym w szczycie cenowym 2022 r. wartość ta sięgnęła 2,56 mld EUR. Koncentracja dostawców mierzona wskaźnikiem HHI dla importu obniżyła się z 1427 do 1154 (koncentracja), co wskazuje na dywersyfikację źródeł.

Eksport – Ukraina jako nowy kluczowy kierunek

Po stronie eksportu największy przyrost odnotowała Ukraina: wartość wysyłek wzrosła z 31,6 mln EUR w 2015 r. do 685,0 mln EUR w 2025 r. (+2068,3%), głównie po 2022 r. dla wsparcia rolnictwa. Udział Wielkiej Brytanii wzrósł o 17,0% (do 769 mln EUR), USA o 133,2% (do 507 mln EUR), a Norwegii o 170,5% (do 484 mln EUR). Eksport do Brazylii, przeciwnie, obniżył się o 14,6%. Kategoria „Kraje i terytoria nieokreślone” praktycznie zniknęła po 2021 r. (spadek z 226 mln EUR do niespełna miliona EUR). Wzrost znaczenia Ukrainy i Norwegii oraz stabilność rynku brytyjskiego nadają strukturze eksportowej bardziej europejski charakter.

Struktura produktowa i specjalizacja państw członkowskich

Dominacja nawozów azotowych i skokowy eksport potasu w 2022 r.

W obu kierunkach handlu dominowały nawozy azotowe (CN 3102) – w 2025 r. stanowiły 52,4% wartości importu (4,13 mld EUR) i 33,1% wartości eksportu (2,14 mld EUR) (segmenty CN). Drugie pod względem wartości były nawozy wieloskładnikowe (CN 3105) – odpowiednio 31,4% importu i 42,8% eksportu. Nawozy potasowe (CN 3104) przeżyły w 2022 r. eksplozję eksportu: ilość wywieziona skoczyła z 0,88 mln t w 2021 r. do 3,46 mln t w 2022 r., a wartość z 0,35 mld EUR do 2,19 mld EUR, po czym wróciła do 3,21 mln t i 1,13 mld EUR w 2025 r. W imporcie wolumen nawozów potasowych w 2025 r. (2,85 mln t) pozostał zbliżony do poziomu z 2015 r., lecz wartość wzrosła głównie cenowo. Nawozy fosfo-

rowe (CN 3103) i organiczne (CN 3101) odgrywają marginalną rolę (łącznie poniżej 5% wartości handlu).

Produkcja unijna rośnie, a kraje bałtyckie i bałkańskie są najbardziej wyspecjalizowane

Produkcja nawozów w UE w ujęciu ilościowym wzrosła z 24,7 mld t w 2015 r. do 40,2 mld t w 2024 r. (+63%), a wartość produkcji – z 7,17 mld EUR do 17,66 mld EUR (+146,4%) (dane produkcyjne). Towarzyszyło temu zwiększenie stopnia otwartości: wskaźnik intensywności handlu wzrósł z 31,6% do 46,5%, a skłonność do eksportu – z 16,4% do 27,4% (zależność od handlu). Zależność od importu netto (relacja importu netto do zużycia krajowego) delikatnie wzrosła z 5,6% do 7,6%, z przejściowym szczytem 14,6% w 2022 r. Wśród państw członkowskich w 2025 r. najwyższą specjalizację eksportową w nawozach (RSCA) osiągnęły Litwa (0,80), Finlandia (0,54), Grecja (0,50) i Bułgaria (0,47), co odzwierciedla rolę tych gospodarek w nawozowym łańcuchu wartości UE (dostępna mapa specjalizacji).

Wnioski

Rynek nawozów Unii Europejskiej w latach 2015–2025 charakteryzował się silnym wzrostem wartościowym przy stosunkowo stabilnym wolumenie eksportu i rosnącym imporcie, co pogłębiło deficyt handlowy. Szok cenowy 2022 r., związany przede wszystkim z kryzysem energetycznym i wojną w Ukrainie, przyspieszył inflację cen nawozów, a jego skutki w postaci podwyższonego poziomu cen utrzymują się do dziś. Struktura dostawców uległa dywersyfikacji – miejsce Białorusi zajęły Egipt, Maroko i Algieria, przy jednoczesnym utrzymaniu istotnych zakupów z Rosji. Po stronie eksportu najważniejszym nowym rynkiem zbytu stała się Ukraina. Wewnątrz UE wzrosła zarówno produkcja krajowa, jak i handlowa otwartość sektora, a specjalizacja państw bałtyckich i południowo-wschodnich podkreśla ich znaczenie w europejskim przemyśle nawozowym.

Wygenerowano 2026-07-24 na podstawie danych z tradedashboard.eu

Raport wygenerowany maszynowo: przyspiesza analizę człowieka, choć czasami może ją wprowadzić w błąd. Nigdy nie może jej w pełni zastąpić.

Jeśli potrzebujesz porady dotyczącej europejskiej polityki handlowej lub reprezentacji Twoich interesów w Brukseli, nie wahaj się skontaktować ze mną pod adresem support@tradedashboard.eu. Znajdziesz moje CV pod tym adresem.